

گروه آموزشی هنر اسلامی

پایان نامه جهت دریافت درجه کارشناسی ارشد در رشته هنر اسلامی، گرایش سفال و سرامیک

عنوان:

تناسبات در طراحی کتیبه های ظروف سفالین نیشابور در قرون 3 و 4 ه.ق.

استاد راهنما:

جناب آقای دکتر امیرحسین چیت سزایان

استاد مشاور:

جناب آقای دکتر عباس اکبری

دانشجو:

محبوبه روستایی

بهمن 90

واژه های کلیدی:

سفال نیشابور، ظروف سفالین، طراحی کتیبه، تناسبات اسلامی

چکیده:

موضوع این پژوهش، تناسبات در طراحی کتیبه های ظروف سفالین نیشابور در قرون 3 و 4 ه.ق. می باشد. این پژوهش شامل بررسی سفالینه های کتیبه دار نیشابور و تناسبات به کاررفته در طراحی آن ها با توجه به نقش شدن بر روی این ظروف سفالین است که در این پایان نامه به بررسی تناسبات مابین کتیبه ها با اجزای دیگر پرداخته شده است. نوع پژوهش، توسعه ای، روش تحقیق کتابخانه ای، شیوه ی گردآوری اطلاعات اسنادی-تاریخی و ابزار گردآوری اطلاعات، فیش برداری، مشاهده و تصویربرداری از کتب و آثار تاریخی موزه ها می باشد. این پژوهش باتکیه بر تصاویر بسیاری از سفالینه ها ی نیشابور انجام پذیرفته است و سپس به دو روش کمی و کیفی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته اند. با مطالعه بر روی کتیبه های ظروف سفالین نیشابور در قرون 3 و 4 ه.ق. و باتوجه به پیشینه ی دو هنر خطاطی و سفالگری خصوصا در پس از اسلام و مقایسه این کتیبه ها با نقوش غیرنوشتری و هم چنین باتوجه به ویژگی های ظروف سفالین و رابطه ی آن با کتیبه ها، به این نتیجه می رسیم که برای طراحی این کتیبه ها در ظروف و هم چنین قرارگیری این عناصر در یک ترکیب بندی مشخص نسبت های متفاوتی همراه باتفکر به کار گرفته شده است که توانسته روابط معنایی نغزی را نیز به وجود آورد. در این پژوهش به صورت اختصاصی به ارتباط بین عناصر و عوامل تجسمی در رابطه با کتیبه ها، نقوش و کتیبه ها و هم چنین کتیبه ها با ظرف پرداخته شده است و هم چنین چگونگی استفاده از این عناصر و عوامل در سفالینه های کتیبه دار نیشابور در قرون 3 و 4 ه.ق. مورد بررسی قرار گرفته است. این پژوهش علاوه بر بیان نقش زبان بصری در فهم بهتر، محتوای آشکار و پنهان این سفالینه ها، می تواند توضیحی در رابطه با میزان زیبایی و هم چنین ماندگاری این سفالینه های شگرف تا عصر حاضر را به دست دهد و این خود وجه تمایز این پژوهش با سایر تحقیقاتی است که در زمینه ی بررسی کتیبه های ظروف سفالین نیشابور در قرون 3 و 4 ه.ق. انجام شده است. در پایان این نتیجه به دست آمده است که طراح و سفالگر باتوجه به برقراری تناسبات در ترکیبی بدیع در زبان بصری سفالینه ها سعی در انتقال بهتر پیام و محتوای این آثار که متأثر از تمامی عوامل اجتماعی، اقتصادی، مذهبی و فرهنگی زمان خود بوده، داشته است.